

*Лисенко Є. А.,
аспірант*

*Херсонського державного університету,
викладач кафедри соціально-гуманітарних та фундаментальних дисциплін
Інституту військово-морських сил
Національного університету «Одеська морська академія»*

ЕТНОСПЕЦИФІКА АНГЛОМОВНОЇ КАНАДСЬКОЇ КАЗКИ ЯК РЕЗУЛЬТАТ ДІАЛОГУ КУЛЬТУР

Анотація. Стаття присвячена розкриттю особливостей утілення інтертекстуальних зв'язків англомовних канадських казок через аналіз прецедентних текстів фольклорних творів англійської та французької етнокультури. Матеріалом дослідження послуговували канадські ("The Boy who overcame the Giants", "Jack and his wonderful hen", "How Rabbit lost his tail", "Scurvyhead", "The Fountain of Youth", "How Rabbit deceived Fox"), англійські та французькі фольклорні казки. Аналітичний аналіз теоретичного доробку, присвяченого казці як жанру, та наратологічний аналіз фактичного матеріалу уможливили дійти низки висновків. Було виявлено, що канадські фольклорні казки є результатом довготривалого розвитку країни та її культури. Канадську фольклорну творчість розглядаємо як результат переплетіння культур народів, які іммігрували до Канади, з культурою аборигенів у єдиний «витвір». З огляду на зазначену особливість казкових творів, яка пояснює поєднання в текстових фрагментах елементів культурних традицій різних народів, нами були розглянуті наукові підходи до вивчення цього питання. Спираючись на праці науковців, які досліджували інтертекстуальність та проблему множинних зв'язків тексту з іншими текстами, ми обґрунтували категорію інтертекстуальності з позицій її висвітлення у класичній наратології та когнітивній лінгвістиці. Процес «діалогу» одного тексту з іншими, їхнього змішування й утворення нового продукту творчості з оригінальними значеннями чи не найкраще простежується на матеріалі творів казкового жанру. У текстах казкових творів Канади ми знаходимо інтертекстуальні зв'язки з фольклорними творами європейських народів іммігрантів, зокрема англійців і французів. Упродовж дослідження у виділених казкових творах ми розглядали засоби втілення інтертекстуальних зв'язків через аналіз зв'язків казки і прецедентного тексту в заголовку; алюзіях, які реалізовані через посилання на імена відомих персонажів, їхні характерні риси, казкові реалії, відомі казкові мотиви, а також посилання на відомі сюжети казок.

Ключові слова: канадська казка, фольклорна казка, інтертекстуальність, персонаж, мотив, сюжет.

Постановка проблеми. Кожний народ має власний неповторний фольклор, який стає відомим на всій земній кулі завдяки переказам представників окремих етносів. Фольклор, у вузькому розумінні цього слова, – усне словесне мистецтво, яке має власну жанрову систему, перелік сюжетів, персонажів, а в широкому розумінні – традиційна народна культура, що містить все розмаїття форм і засобів її втілення, – перебуває в колі дослідницьких пошуків літературознавців, фольклористів і лінгвістів (О. Веселовський, В. Пропп, Є. Мелетинський,

А. Аарне, К. Леві-Строс, С. Томпсон, Н. Єремєєва, К. Єсипович). Таку зацікавленість у фольклорі можна пояснити не лише прагненням проаналізувати специфіку, систему сюжетів, жанрів, але і тим, що фольклор є відображенням певної картини світу, яка формувалась у свідомості народу протягом тисячоліть і не втратила своєї актуальності та значущості й донині [1, с. 3]. Отже, актуальною стала така наука, як етнолінгвістика, у межах якої дослідники розглядають мову в поєднанні з особливостями існування і використання даної мови етносом (М. Толстой, О. Герд, Л. Виноградова, Т. Гапкіна, Г. Кабакова). Особливого розвитку набула лінгвокультурологія, яка досліджує взаємозв'язок мови і культури, таким чином визначає культурну самобутність окремого народу й особливості устрою мовної картини світу (Н. Арутюнова, В. Воробйов, В. Карасик, В. Красних, Ю. Степанов, В. Телія). Взаємодія мови і культури особливо чітко відстежується через реконструкцію концептів і образів у фольклорних творах.

Окрім того, що фольклор із давніх-давен слугував засобом повчання і розважання, він містить суспільні й індивідуальні погляди певного народу на різні життєві явища і ситуації, відображає мистецькі уподобання і форми мислення, що превалюють у даному суспільстві. Казкові оповідання як вид народної творчості відігравали значну роль у житті та культурі всього населення нашої планети, адже вони допомагали людям досягнути їхнє соціальне і природне оточення та подолати життєві труднощі, які випадали на долю тих чи інших народів, залежно від особливостей географічного розташування, зміни сезонів року, життєвого циклу тощо.

На збереження та розвиток фольклору в Канаді впливали різні чинники: превалювання сільського населення (принаймні до Другої світової війни), високий відсоток неграмотності серед окремих суспільних груп, використання фольклору для сприяння формуванню етнічної та національної ідентичності. Наприклад, франкофонна Канада навмисно створювала умови для пролонгації стану речей, що склався серед корінного населення. Мала чисельність шкіл, брак освіти та відсутність розвитку писемного мовлення поміж трудящих мас колонії й автохтонного населення сприяли підсиленню актуальності культури, яка була закарбована у фольклорі [2].

На початковому етапі освоєння території майбутньої Канади легенди, казки та пісні були єдиними формами художньої та пізнавальної діяльності народу. Фольклорні твори, занесені у країну з-за океану, рідко зберігали свій первісний вигляд. Зазвичай вони перероблялися відповідно до нових природних, етнографічних і суспільних умов. Змінювалися лексика, приспіву,

пересмилювались ситуації, концепти тощо. Через велику кількість іммігрантів до Канади, які привносили в культуру країни особливості власних етнічних цінностей, канадський фольклор ставав дедалі розмаїтим, що давало безліч матеріалу для творчості. Однак фольклорні твори Канади, зокрема казки, довгий час існували лише в усній формі та передавались із покоління в покоління, через що багато творів були забуті [2]. Зазначений факт негативно вплинув на кількість зібраних творів збирачами канадського фольклору. Крім того, оцінити і надати характеристику особливостям розповсюдження елементів етнокультур важко через брак достовірних даних.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. З огляду на особливості розвитку літературної і культурної традицій Канади, недостатній рівень вивченості канадських фольклорних творів у річичі лінгвістичних досліджень, актуальною є проблема міжтекстової взаємодії казкових творів канадських аборигенів та іммігрантів до цієї країни. Дослідження шляхів утілення інтертекстуальності стало предметом наукової розвідки закордонних (Ю. Кристева, Р. Барт, Ж. Женетт, Р. Нич, М. Бахтін, І. Арнольд, Н. Кузьміна, Н. Фатєєва) і вітчизняних науковців (О. Селіванова, О. Переломова, В. Просалова, Л. Біловус, В. Єфименко). Численні праці літературознавців, мовознавців окреслили науковий контекст висвітлення зазначеної вище теми, у якому, однак, невивченими залишаються шляхи втілення інтертекстуальних зв'язків у канадських фольклорних творах, зокрема казках.

Мета статті – розкрити особливості втілення інтертекстуального зв'язку англійських канадських казок через аналіз міжтекстової взаємодії народних казок Канади і прецедентних текстів фольклорних творів англійської та французької етнокультур.

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких науково-дослідницьких завдань: надати загальну характеристику особливостей казки як жанру фольклору та підходів до її вивчення; навести визначення поняття інтертекстуальності; виявити засоби інтертекстуального зв'язку англійських канадських казок із текстами фольклорних творів, які були привнесені англійськими і французькими іммігрантами до Канади.

Виклад основного матеріалу. Читач, який звертається до творів фольклорних жанрів, здебільшого пов'язує їх із результатами історичного і соціокультурного надбання окремих націй. Читач позасвідомо вбачає у фольклорі, зокрема й казках, відображення певних ідіоетнічних ознак, етнопсихологічних особливостей. Саме з казок ми отримуємо перші знання про базові моральні, соціальні норми, навколишнє середовище та надприродні явища.

Зародившись дуже давно, казки як найбільш розповсюджений вид усної творчості увібрали в себе первинні уявлення про світобудову, що притаманні кожному народові. У процесі дослідження текстів казок ми знаходимо втілення архаїчного розуміння світу, одухотворення сил природи, надання тваринам людських рис або магічних здібностей та інші елементи давніх культів і поклоніння тотемним божищам. Із часом казки розвивалися, вбирали в себе нові елементи культурної традиції, які відображали підвалини національного життя, завдяки культурно-історичним зв'язкам між народами запозичувались й інтегрувались в інші літературні традиції. Саме тому вчені під час дослідження фольклорних текстів повсякчас натрапляють на подібність/ тотожність символів, образів, мотивів і сюжетів у фольклорі різних народів.

Ця особливість казкових творів – поєднання елементів культурних традицій різних народів такою мірою, що читач сприймає їх як нерозривні, спричинила появу окремого напрямку в дослідженнях учених. *Фольклорно орієнтований* підхід із його провідною теорією запозичення пояснював подібність різних елементів фольклору не спорідненістю народів (як уважали представники міфологічної школи), а культурно-історичними зв'язками, запозиченнями [3, с. 70]. Відповідно до концепції *соціоісторичного* підходу, усі народи схожі в побуті, звичаях, релігійних поглядах через спільність людської природи, психіки, мислення й однакових шляхів розвитку культури [4, с. 47]. У контексті *психоаналітичного* підходу казки – це архетипові психологічні феномени, які є найпростішим вираженням психічних процесів колективного позасвідомого [4, с. 45]. Наступний підхід – *структуралістський* – фокусується на виявленні структурних компонентів творів казкового жанру, які залишаються незмінними, незважаючи на соціально-історичні аспекти та культурний контекст функціонування казки, а також варіативні складові частини форми та змісту казок [4, с. 43]. *Постструктуралістський* підхід заклав основу лінгвістичних досліджень інтертекстуальності, вивчає проблему множинних зв'язків тексту з іншими текстами. Новаторським підходом до аналізування тексту, зокрема казкових творів, є запропонований А. Цапів *метод поетико-нараторологічного аналізування*, який дозволяє всебічно, різноаспектно, голографічно дослідити художній наратив як конструкт, створений з історії (наратив) і її творчого конструювання (нарація) [5, с. 359].

Казковому жанрові властиві динамізм і здатність до модифікацій, які втілюються у сюжетних трансформаціях. Англійська канадська казка зазнала численних трансформацій сюжетів і їхніх складових частин під впливом культурно-історичного розвитку Канади, зумовленого великою кількістю європейських іммігрантів, зокрема англійців і французів. Привнесення елементів етнокультур приїждешніх народів наклало свій відбиток на культурну самобутність регіону [6, с. 8]. Зазначений процес згодом був охарактеризований як тенденція до сплетення наявних особливостей у єдиний культурний витвір, немовби у «клаптевий виріб» (“patchwork”) [7, с. 426].

З огляду на той факт, що англійські канадські казки є результатом переплетіння культур народів, які іммігрували до Канади, з культурою аборигенів у єдиний «витвір», вважаємо доцільним розглянути тексти англійських канадських казок із позиції їхніх інтертекстуальних зв'язків.

Класичним є положення Р. Барта про текст як інтертекст: «Кожен текст є інтертекстом; інші тексти наявні в ньому на різних рівнях, у більш чи менш упізнаваних формах: тексти попередньої культури і тексти навколишньої культури. Кожен текст – це нова тканина, зіткана зі старих цитат» [8, с. 418]. На думку М. Бахтіна, основною характеристикою міжтекстових зв'язків є діалог одного тексту з іншими: «Текст живе, лише дотикаючись до іншого тексту. Лише в точці цього контакту текстів спалахує світло, яке освітлює і назад, і вперед, і яке залучає текст до діалогу. Твір набуває значущості та змісту, коли він співвідноситься з іншими творами в єдності культури» [9, с. 369]. Діалогізм М. Бахтіна французька дослідниця Ю. Кристева трансформує в термін інтертекстуальності, який має таке визначення: «текстуальна інтеракція, що відбувається всередині окремого тексту» [10, с. 97]. Слідом за І. Арнольдом «інтертекстуальність» визначаємо як «включення в текст цілих

інших текстів з іншим суб'єктом мовлення, або їхніх фрагментів у вигляді маркованих і немаркованих, перетворених і незмінних цитат, алюзій і ремінісценцій» [11, с. 346].

К. Сміт у своїй роботі «Постмодерністська казка» виділяє вісім елементів інтертекстуального використання казок, а саме: експліцитне посилання в заголовку, завдяки якому читач автоматично усвідомлює, що це інтертекстуальне посилання має стосунок до тексту, який слідує за ним; імпліцитне посилання в заголовку (допускає різні інтерпретації); інкорпорування казки в новий твір (експліцитне посилання в тексті твору); алюзія, тобто імпліцитні посилання в тексті твору (цитати, імена та характерні риси персонажів, функції персонажів, казкові мотиви); адаптація традиційної казки; створення оригінальної казки; метапроза (коментарі щодо природи казки); архітекстуальність (наявність архітекстуальних рис, які асоціюються з казковим жанром) [12, с. 10].

О. Гронська вважає, що жодний інший жанр не виробив таких тісних форм інтертекстуальних зв'язків на змістовому та формальному рівнях, як казка [13, с. 58].

З розвитком наукової думки категорія інтертекстуальності набула нового висвітлення в галузі когнітивної лінгвістики, зокрема теорії концептуальної інтеграції (Ж. Фоконьє, М. Тернер). Концептуальна інтеграція, або змішування (*blending*), – це базова когнітивна операція, у якій задіяні дві або більше концептуальні структури. Ці структури, так звані вихідні простори, відображаються в родовому або загальному просторі, у якому стає очевидною спільна інформація, що міститься в цих просторах. Звідси ця інформація із двох або більше вихідних просторів проєцюється у змішаний простір, у якому її елементи об'єднуються та починають взаємодіяти. Відтоді виникає нова структура з новим змістом, яка вже не тотожна інформації, що міститься у вихідних просторах і, у свою чергу, може стати вихідним простором у нових структурах під час утворення нових значень [14, с. 314].

Процес змішування світів відбувається, зокрема, за такого явища, як інтертекстуальність. Якщо один текст має багато запозичень з іншого тексту або якщо один сюжет переноситься в зовсім інший контекст, або в разі сіквелів персонажі, сюжети, місце дії та теми переносяться з оригінального середовища до нового змішаного простору, у якому складові елементи набувають нового значення. Водночас оригінальні когнітивні моделі можуть зазнавати суттєвих змін [4, с. 95].

Спираючись на класифікацію елементів інтертекстуального використання казок К. Сміт, окреслену у праці «Постмодерністська казка» [12], проілюструємо шляхи втілення міжтекстових зв'язків на матеріалі фольклорних англомовних канадських казок.

1. Посилання на прецедентний текст у заголовку.

Прикладом даного типу інтертекстуальних зв'язків може слугувати канадська казка “The Boy who overcame the Giants”, у якій простежуємо посилання в заголовку на прецедентний текст традиційної англійської казки “Adventures of Jack the Giant-Killer”. Попри те, що після прочитання назви твору ми маємо деякі уявлення, які базуємо на текстові-оригіналі, і чіткі очікування про його сюжет і набір реалій, варто зазначити, що інтертекстуальні зв'язки між даними двома казками обмежуються лише назвою твору і запозиченням мотиву «боротьби з велетнями», де головний персонаж перемагає завдяки кмітливості та хитрощам.

2. Посилання на імена відомих персонажів – персонаж «селянський син Джек».

Серед образів персонажів, які ми знаходимо в англійських казках (“Jack and the Beanstalk”, “Jack the Buttermilk”, “Adventures of Jack the Giant-Killer”) і реконструюємо з канадських казок, є селянський син Джек – завжди працьовитий, чесний, благородний, сміливий, завдяки своїм вчинкам стає справжнім народним героєм. Хоча варто зазначити, що на початку він думає тільки про нагороду, але потім стає справжнім зразком добродісної людини [15, с. 96]. Так, у канадській казці “Jack and his wonderful hen” через скрутний фінансовий стан родини селянський син Джек вирішує продати козу своїх батьків заможному панові, але після отримання грошей хлопець не йде додому і планує викрасти свою козу: “He planned to steal the goat back and take her home. Then he would have the goat and much money too”. Маючи таку мету, Джек купляє гостинці для королівської варті й одурює наглядачів: “The night is too long and cool. The Seigneur sent me to you with this basket of food <...> If you want to sleep for an hour, I will watch. I like to sit in the moonlight”, після чого успішно повертається додому. Згодом Джек вирушає на заробітки і бере із собою козу, однак тепер він уже не хоче її продавати і на запитання чоловіка, який трапляється йому дорогою, про ціну, що хлопець править за худобу, Джек відповідає, що це коза пана: “I am a servant of the Seigneur. I take care of his beautiful goats”, і що вона не для продажу: “But Jack said he would not sell her”. Можливо, у даній казці втілюється б традиційний англійський сюжет, Джек повернув би козу панові, чим довів би свою добродісність, але новий знайомий, що зустрівся йому дорогою, виявився крадієм, який для наживи не лише краде худобу, але і вбиває Джека.

3. Посилання на знайомі казкові мотиви – мотив «самопожертва заради допомоги тому, хто в біді».

Англійські казки про тварин – особливий тип казок, який сягає глибокої давнини. Наприклад англійська казка “The Lion and the Mouse” вчить співпереживати слабким, допомагати ближнім [15, с. 97]. Утілення даних моральних цінностей знаходимо в канадській фольклорній казці “How Rabbit lost his tail”, у якій ступінь самопожертви заради допомоги нужденним межує із загрозою життю особи, яка надає допомогу. У даній казці Заєць пропонує свої послуги провідника через ліс Індіанцю, який заблукав і поспішає на власне весілля. Протягом їхньої подорожі Індіанець спочатку провалюється у глибоку яму, проте Заєць не покидає його в біді та пропонує хлопцю вхопитися за заячий хвіст, щоб таким способом витягти Індіанця з ями: “Have no fear, I will get you out without mishap <...> Catch hold of my tail”, але хлопець виявився таким важким, що відірвав хвіст Заяцю: “<...> the man, who was very heavy, was more than he could bear, and poor Bunny's tail broke off within an inch of the root”. Однак через це Заєць не полишає спроб врятувати Індіанця, пропонує хлопцю ухопитися за заячі задні лапи: “Take hold of my legs and hang on tight”, але навіть сильні лапи відважного провідника не витримують ваги чоловіка і витягуються так сильно, що Заєць майже втратив їх. Після того, як Заяцю вдалося витягти Індіанця з ями, він бачить, що його задні лапи більше не виглядають як раніше: тепер вони довгі, Заєць не може стояти на них прямо, а його хода стала нагадувати дивакуваті стрибки: “He found to his dismay that his legs had lengthened greatly because of their heavy load. He was no longer able to walk straight, but he now had to hop along with

a strange jumping gait". Незважаючи на всі негаразди, Заєць не кидає Індіанця самого в лісі, мандрівники вчасно прибувають на весілля.

4. Посилання на відомі казкові мотиви – мотив «непокоря тим, хто має владу».

Французьким казкам властиві контрасти – хоробрість може бути доведена до зухвалості, любов до свободи – до непокори. Революційні образи головних персонажів у французьких казках часто представлені в союзі з образами авторитарних особистостей, які чинять проти них насильницькі дії [16, с. 133]. Дана характеристика простежується також у казкових творах Канади. Так, у казці "Scurvyhead" хлопчик на ім'я Жан живе з батьком, який звинувачує сина в усіх своїх негараздах і б'є хлопця: *"Morning and evening, day after day, he beat Petit Jean like a carpet. You would have wept to see him!"*. Протягом казки Жан наважується змінити життя і втекти від жорстокого батька: *"One fine day Petit Jean decided that he had had enough of this. He made up his mind to run away"*, але потрапляє до рук злої відьми, яка поводить себе вкрай авторитарно, сипле заборонами та погрожує покараннями: *"If you disobey me, my little man, you will dearly repent it. Mark my words!"*. Зрештою Жан не лише втече від Злої відьми, але провчить її.

5. Посилання на відомі казкові мотиви – мотив «цікавість».

Наступною особливістю, яка характерна для французьких казок (як-от "La Barbe bleue") і знаходить своє втілення в канадських казках, є раптовість рішень, перевага почуттів над розумом і жадібне прагнення до сприйняття всього нового [16, с. 133]. Загалом такі якості, як легковажність, бездумність учинків, віддання переваги приємному над корисним, які властиві французькому народові [16, с. 133], втілені в канадських казках. Наприклад, у згаданій вище казці "Scurvyhead" хлопець Жан є дуже допитливим: *"He could hardly sleep for curiosity"*, тому, незважаючи на обіцяні жакливі наслідки, він порушує заборону відьми: *"There must be something interesting in that little room <...> But it won't hurt just to have a look"*. Жан відчиняє кімнату й опиняється в суцільній темряві, яка мала б застерегти його від подальших дій, але хлопець знов легковажно починає досліджувати незнайому територію, де натрапляє на зачароване джерело. Вода в тому джерелі перетворювала будь-який предмет на золото, але Жан цього не знав, тому, коли він нахилився до джерела, а його волосся першим торкнулося води, воно миттєво обернулося на золото: *"Suddenly the air seemed brighter <...> The brightness came from his hair – it had turned to pure gold!"*, що і стало покаранням за його бездумні вчинки.

6. Посилання на характерні риси персонажів і реалії казок – персонаж «Відважний лицар».

Фольклорним творам французької літератури притаманне уславлення образу відважного лицаря, головними справами якого є війна і служіння прекрасній дамі [16, с. 134]. Наведемо такий приклад утілення даного сміливого, шляхетного і деякою мірою нерозважливого образу в канадських казках: у казці "The Fountain of Youth" королівський син Джозеф вирушає в далекі землі, де з-поміж інших небезпечних випробувань (*"It will be dangerous. It might even cost you your lives"*) йому доводиться рятувати принцесу, яку боронять велетні: *"And lying around it were the three giants, fast asleep after their dinner. The noise of their snoring shook the ground"*. Характерною рисою таких казок є рішення відважного чоловіка одружитися на прекрасній дамі: *"I want only one thing <...> your permission to marry this*

lady, the Princess of the Seven Splendors". У даній казці простежуємо посилання на такі реалії, властиві казкам про відважних лицарів: принц, зачарована принцеса (*"the Princess, deep in an enchanted sleep"*), загроза життю, порятунок принцеси, рішення принца одружитися на принцесі та пишне весілля (*"they were married with a fanfare of silver trumpets and a blaze of colored lanterns"*).

7. Посилання на знайомі імена персонажів і реалії казок – персонаж «Спляча красуня».

Коли говоримо про образ Принцеси у вищенаведеному прикладі, доречним буде сказати, що в даній казці був утілений ще один випадок інтертекстуального зв'язку – традиційний для європейських, зокрема французьких, казкових творів персонаж Сплячої красуні, який ми реконструюємо з фольклорної канадської казки "The Fountain of Youth". У даному разі ім'я принцеси та реалії, які використані: *THE PRINCESS OF THE SEVEN SPLENDORS; fine white bed; enchanted sleep*, дають нам змогу одразу здогадатися, що саме казка про Сплячу красуню слугувала основою для запозичень: *"On one of the doors inside the castle there were seven gold stars, and beneath them was written: THE PRINCESS OF THE SEVEN SPLENDORS <...> Very softly he opened it [the door] and went in. There on a fine white bed lay the Princess, deep in an enchanted sleep <...> He decided to rescue her"*.

8. Використання відомого сюжету: «кмітливий, але слабкий персонаж одурує нерозважливого, але сильного персонажа».

Разом з образом відважного лицаря французькому фольклорові властивий життєрадісний і кмітливий образ персонажу. Він, шибеник і гульвіса, має язик, мов на коловороті, та завжди примудряється обкрутити круг пальця інших сильних, але не таких розумних персонажів [16, с. 134]. Казкові твори даного типу, наприклад французька казка "Le loup et le renard", відображають одні з базових якостей, притаманних французькому народові, та рясніють дотепністю, кепкуванням, доброзичливістю і легкою витонченістю, що ми знаходимо й у канадських казках. Так, у казці "How Rabbit deceived Fox" Заєць зображений в образі злодія, який краде овочі у старій жінки, яка жила неподалік його оселі. Одного разу жінка вирішує назавжди позбутися шкідника, змайструвала пастку, схопила Зайця та посадила в мішок, щоб згодом його вбити. Тим часом неподалік був Лис, який зацікавився вмістом мішка, що лежав покинутим серед городу. Кмітливий Заєць не втрачає надії на визволення та скористався горем Лиса, який довго не міг знайти собі дружини, і замість того, щоб зізнатися у своїй неминучій долі, Заєць уводить Лиса в оману, кажучи, що стара жінка посадила його в мішок, щоб насильно одружити зі своєю онукою: *"I am not hiding, the old woman who owns this garden wants me to marry her grand-daughter, and when I refused to do it she caught me and shut me up in this bag; she has just gone to bring the girl from her house <...> I don't want to marry her, for she is very big and fat"*. Нерозважливий Лис вірить Зайцеві та пропонує свою поміч, адже таким чином усі будуть у виграві – Лис одружиться, а Заєць буде вільний від небажаної долі: *"I have been looking for a wife for a long time, and I like fat people. Let me get into the bag in your place, and I will marry the grand-daughter instead"*, після чого Лис розв'язав мішок і заліз усередину, натомість Заєць тієї ж миті чкурнув до лісу. Протягом казки Заєць ще не раз уведе Лиса в оману, тоді як останній постійно буде докладати марних зусиль, щоб помститися Зайцеві за образи.

Висновки. Канадські казки є результатом довготривалого розвитку цієї країни. Вони, будучи відображенням людського досвіду, увібрали в себе елементи іммігрантських культур. У текстах казкових творів Канади ми знаходимо інтертекстуальні зв'язки з фольклорними творами європейських народів-іммігрантів, зокрема англійців і французів. Аналіз фольклорних текстів дав змогу виявити засоби втілення інтертекстуальних зв'язків: посилання в заголовках, алюзії, що реалізовані через посилання на імена персонажів, характерні риси персонажів, казкові реалії, мотиви, а також посилання на цілі сюжети казок. Перспективи наукового пошуку вбачаємо в дослідженні текстотвірному та світотвірному потенціалу засобів утілення інтертекстуальних зв'язків на матеріалі канадських англомовних казкових текстів.

Література:

- Бесолова Е. Язык фольклора: специфика мышления и концептуализация символов : монография. Владикавказ : ИПЦ СОИГСИ ВНИЦ РАН и РСО-А, 2015. 176 с.
- Klymasz R. Folklore. URL: <https://www.thecanadianencyclopedia.ca/en/article/folklore>.
- Соколов Ю. Русский фольклор : учебное пособие / отв. редактор В. Аникин. 3-е изд. Москва : Изд-во Моск. ун-та, 2007. 544 с.
- Сфименко В. Жанрові трансформації та мультимодальність сучасних казкових наративів (на матеріалі англійської мови) : дис. ... докт. філол. наук: 10.02.04. Київ, 2018. 472 с.
- Цапів А. Поетика наративу англійськомовних художніх текстів для дітей : дис. ... докт. філол. наук: 10.02.04 Харків, 2020. URL: <http://dspace.univer.kharkov.ua/handle/123456789/15833>.
- Жукова И. Художественная культура современной Канады в контексте политики мультикультурализма (на примере этнопоэзии) : дис. ... докт. культурол.: 24.00.01. Москва, 2005. С. 7–8.
- Zipes J. The Oxford companion to fairy tales. New York : Oxford University Press, 2000. P. 426.
- Барт Р. Избранные работы : Семиотика. Поэтика / общ. ред. Г. Косикова. Пер. с фр. Г. Косикова. Москва : Прогресс, 1989. 615 с.
- Бахтин М. Вопросы литературы и эстетики. Исследования разных лет. Москва : Художественная литература, 1975. 407 с.
- Кристева Ю. Бахтин. Слово, диалог и роман. *Вестник Московского университета. Серия 9 «Филология»*. 1995. № 1. С. 97–124.
- Арнольд И. Читательское восприятие интертекстуальности и герменевтика. *Интертекстуальные связи в художественном тексте* : межвузовский сборник научных трудов. Санкт-Петербург, 1993. С. 346.
- Smith K. The Postmodern Fairy Tale: Folkloric Intertexts in Contemporary Fiction. London : Palgrave, MacMillan, 2007. 198 p.
- Гронская О. Интертекстуальные связи народной и литературной сказки (структура имени и хронотоп). *Интертекстуальные связи в художественном тексте* : межвузовский сборник научных трудов. Санкт-Петербург : Образование, 1993. С. 57–68.
- Fauconnier G., Turner M. The Way We Think: Conceptual Blendings and the Mind's Hidden Complexities. New York : Basic Books, 2002. 464 p.
- Норец Т., Дидковский И. Национальные особенности сказок Западной Европы (на материале английских, немецких и французских сказок). *Ученые записки Крымского федерального университета имени В.И. Вернадского. Серия «Филологические науки»*. 2015. Т. 1 (67). № 2. С. 95–99.
- Шипилова О. Стереотипное в познании (на материале французской художественной литературы). *Вестник Российского университета дружбы народов. Серия «Лингвистика»*, 2012. № 3. С. 131–137.

Lysenko Ye. Ethnospecific features of Canadian English folktale as a result of cross-cultural dialogue

Summary. The article focuses on revealing the features of English Canadian folktales' intertextual ties through the analysis of folklore pre-texts ascribed to English and French ethnic cultures. A case study of the research is Canadian ("The Boy who overcame the Giants", "Jack and his wonderful hen", "How Rabbit lost his tail", "Scurvyhead", "The Fountain of Youth", "How Rabbit deceived Fox"), English and French folktales. The study of theoretical material and narratological analysis of the text material, namely Canadian aboriginal folktales, enables to arrive at the following conclusions: it is emphasized that Canadian folktales have come out from a prolonged development of the country and its culture; Canadian folklore is regarded as a result of cultures interweaving among ethnic groups immigrated to Canada and Canadian aboriginal people, which has led to the origin of a unified "patchwork". In the connection with this peculiarity some scientific approaches that explain the nature of combining different cultural elements in a literary work, a folktale in particular, are considered. The article presents theoretical background referred to the category of intertextuality as well as its interpretation in the terms of cognitive linguistics considering the scientific investigations of leading research workers in the field of intertextuality and those concerned with the issue of multiple textual ties between different texts. The process of interaction between two or more texts, their blending and origin of an inimitable product of art and culture obtaining unique meanings could be in the best way possible traced in folktales and fairytales. The investigation reveals the process of intertextual merging of proper Canadian aboriginal folktales with immigrant nations' folklore, namely English and French folktales. Much attention is given to the analysis of means of intertextual ties embodiment realized through references to a pre-text in titles; allusions realized via references to the well-known characters' names, traits of their character, folktales and fairytales realia, the well-known motifs and plots.

Key words: Canadian fairy tale, folktale, intertextuality, character, motif, plot.